

Yttrande

Datum 2025-06-10

Klassificering 1.5.2

Dnr RAÄ-2025-1177

Ert datum 2025-03-20

Ert dnr KN2025/00719

Avdelning Kulturmiljöavdelningen

Enhet Enheten för bebyggelseutveckling

Remissvar över tre rapporter från Boverket om genomförandet av direktivet om byggnaders energiprestanda (KN2025/00719)

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet ser positivt på att bebyggelse med kulturvärden inkluderats i det omarbetade energiprestandadirektivet¹. Om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse helt skulle undantas från kravet på energiåtgärder riskerar den att bli mindre attraktiv att äga och förvalta, exempelvis inte kunna ta del av ekonomiska stöd, gröna banklån eller försäkringar. Kraven behöver dock utformas på ett sådant sätt att de åtgärder som föreslås är flexibla och anpassade utifrån byggnadens kulturvärden.

Boverkets och Riksantikvarieämbetets gemensamma bedömning är att en byggnad med kulturvärden, där åtgärder genomförts för att förbättra energiprestandan och där inte fler möjliga och varsamma åtgärder finns att genomföra, uppfyller egenskaperna för nollutsläppsbyggnad enligt direktivet.

Riksantikvarieämbetet anser att det i utformningen av regelverket om energiprestandadirektivet är viktigt att beakta att lagkraven på varsamhet och förbud mot förvanskning går före krav på energieffektivisering. Det finns en risk att vissa byggnader som inte kommer att bli föremål för bygglovsprövningar, eller där en befintlig detaljplan inte skyddar kulturvärden, kommer att falla mellan stolarna. Det finns även en risk att många av åtgärderna kommer att falla under anmälningsplikten istället för bygglovsplikten. Kategoriseringen i nya och befintliga byggnader samt verksamhetsklass kan vara otillräcklig för att fånga upp bebyggelse med kulturvärden. Det kan därför finnas behov av att definiera en separat kategori för byggnader med kulturvärden för att anpassade krav för all bebyggelse med kulturvärden ska kunna fastställas.

Riksantikvarieämbetet

Box 1114
621 22 Visby

Tel 08-5191 8000

E-post registrator@raa.se

www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Bankgiro 5052-3620

¹ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda \(omarbeting\) \(Text av betydelse för EES\)](#)

Riksantikvarieämbetet anser att det i föreskrifter och allmänna råd (2007:4) om energideklARATION för byggnader, BED, bör införas bestämmelse att det i energideklARATION ska anges om en byggnad är skyddad utifrån kulturvärden, alternativt om byggnaden är utpekad i annan typ av dokument, som bebyggelseinventeringar eller kulturmiljöprogram, eller om den bedöms ha kulturvärden enligt energiexpertens egen bedömning.

När det gäller skyddade byggnader, dvs kyrkobyggnader och byggnader på begravningsplats² samt enskilda byggnadsminnen³ och statliga byggnadsminnen⁴, anser Riksantikvarieämbetet att de ska undantas från kraven om solenergi. Dessa byggnader omfattas av tillståndsplikt och tillståndspliktiga åtgärder prövas från fall till fall. När det gäller särskilt värdefulla byggnader eller byggnader som ingår i särskilt värdefulla bebyggelseområden bör dessa undantas från kraven om åtgärden skulle medföra att byggnadens eller bebyggelseområdets kulturvärden skadas eller förvanskas.

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet ska lämna synpunkter i tre av de uppdrag som Boverket fått från regeringen kopplat till hur det omarbetade energiprestandadirektivet kan bli en del av svensk lagstiftning⁵. Det gäller förslag som avser byggnader med formellt skydd som del av en utvald miljö eller på grund av deras särskilda arkitektoniska eller historiska värde, eller andra kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Boverket har under hösten 2024 och våren 2025 haft en dialog med Riksantikvarieämbetet angående uppdrag 1, metoder och definitioner och uppdrag 2, krav inom solenergi. Riksantikvarieämbetet har lämnat synpunkter vid muntliga genomgångar och på utkast till delrapporter. En sammanfattning av synpunkterna görs nedan.

² Enligt 4 kap. 3 och 13 §§ kulturmiljölagen (1988:950, KML) krävs tillstånd av länsstyrelsen för väsentlig ändring av kyrkobyggnad uppförd före utgången av år 1939 och för att riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad på begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939.

³ Enligt 3 kap. 1 § KML.

⁴ Enligt 2 § förordning (2013:558) om statliga byggnadsminnen

⁵ Uppdrag att fastställa metoder och definitioner (2024-06-13, KN2024/01304); Uppdrag att genomföra en översyn av systemet med energideklARATIONER (2024-06-13 (KN2024/01303); Uppdrag att ta fram underlag för genomförande av krav inom solenergi (2024/01373)

Första delrapporten i uppdrag 3, systemet med energideklarationer⁶, har publicerats utan Riksantikvarieämbetets medverkan. Dialog förs nu mellan myndigheterna om det fortsatta arbetet. Riksantikvarieämbetet lämnar här övergripande synpunkter.

Rapport 1. Metoder, definitioner och krav inom solenergi i direktivet om byggnaders energiprestanda (2025:3)

Bakgrund

I Sverige är endast en liten andel av bebyggelsen skyddad som byggnadsminne enligt 3 kap kulturmiljölagen (1988:950, KML) eller som statligt byggnadsminne enligt förordning (2013:558) om statliga byggnadsminnen⁷. Kyrkobyggnader uppförda före utgången av år 1939 är skyddade direkt enligt lag enligt 4 kap. KML. Även kyrkobyggnader uppförda efter utgången av år 1939 kan omfattas av skydd enligt särskilt beslut enligt 4 kap. KML. All bebyggelse omfattas av varsamhetskravet enligt plan- och bygglagen (2010:900, PBL). Särskilt värdefulla byggnader får inte förvanskas enligt samma lagstiftning, oavsett utpekande i exempelvis detaljplan. Områdesbestämmelser kan reglera t.ex. bygglovskraven i särskilt värdefulla områden. Detaljplaner kan innehålla särskilda bestämmelser om skydd av kulturvärden. Byggnader med kulturvärden kan ingå i utpekade riksintresseområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken, som ska skyddas mot påtaglig skada. Byggnader med kulturvärden behöver inte omfattas av enskilda beslut som innebär att de är särskilt utpekade eller skyddade för att omfattas av svensk rätts bestämmelser.

Forskningsinstitutet RISE har i samarbete med Riksantikvarieämbetet genomfört en översiktlig analys av bebyggelse med kulturvärden i det svenska byggnadsbeståndet, utifrån befintliga register⁸, omfattande lokalbyggnader och flerbostadshus.⁹ Forskare vid forskarskolan ASSURE, institutionen för kulturvård, Uppsala universitet-Campus Gotland har följt studien. Riksantikvarieämbetets preliminära bedömning utifrån denna och studier som tidigare genomförts inom ramen för uppföljning av miljömålet God bebyggd miljö¹⁰, är att ca 10% av det nationella

⁶ [Översyn av systemet med energideklarationer - Boverket](#)

⁷ Ca 2555 byggnader är idag skyddade som byggnadsminne enligt kulturmiljölagen eller som statligt byggnadsminne enligt förordning om statliga byggnadsminnen. [Bebyggelseregistret](#)

⁸ Bebyggelseregistret, länsstyrelsernas Räkna q-register och energideklarationsregistret.

⁹ [Aspekter av kulturvärden: från datorseende och gatubilder](#)

¹⁰ [Skyddad bebyggelse - Sveriges miljömål](#)

byggnadsbeståndet har sådana kulturvärden som motsvarar "byggnader med bevarandevärden" enligt direktivet och "formellt skyddad bebyggelse" enligt regeringsuppdragen.

3.3 Artikel 5 Fastställande av minimikrav avseende energiprestanda

En ändring i det omarbetade direktivet är att byggnader som är officiellt skyddade för att bevara kulturvärden inte längre helt får undantas då minimikrav avseende energiprestanda fastställs, men att kraven får anpassas för bebyggelse med kulturvärden – dvs. byggnader med officiellt skydd, på nationell, regional eller lokal nivå, som del av en utvald miljö, eller på grund av deras särskilda arkitektoniska eller historiska värde. Alltså krav avseende dessa byggnaders, byggnadsenheters eller byggnadselements energiprestanda som inte medför oacceptabla förändringar av deras särdrag eller utseende (artikel 5, punkt 2). Byggnader som används för andakt och religiös verksamhet, till exempel kyrkobyggnader skyddade enligt 4 kap. kulturmiljölagen, får undantas från minimikraven (artikel 5, punkt 3 b).

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet ser positivt på att bebyggelse med kulturvärden har inkluderats i direktivet enligt ovan. Energiprestanda beräknas bland annat på byggnadens nyttjandetid, dvs inte ur ett livscykelperspektiv¹¹ vilket innebär att bebyggelse som undantas kravet på energiåtgärder riskerar att bli mindre attraktiv att äga och förvalta. Det kan i sin tur ge försämrade möjligheter att bevara kulturvärden. Fler ägare kan komma att välja passiv förvaltning av byggnader (till exempel kallställning), vilket kan innebära ökad skaderisk som riskerar att förvärras i ett förändrat klimat. Det kan även få till följd att energiåtgärderna för denna kategori kan kräva särskilda åtgärder för klimatanpassning.

I Sverige råder speciella förutsättningar då endast en liten andel av bebyggelsen är formellt skyddad/listad (statliga byggnadsminnen, enskilda byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen). Den stora andelen kulturhistoriskt värdefull bebyggelse omfattas av plan- och bygglagens bestämmelser om krav på varsamhet och förbud mot förvanskning. Byggnader behöver alltså inte vara särskilt utpekade för att omfattas av svensk rätt. Riksantikvarieämbetet anser att det i utformningen av regelverket kring energiprestandadirektivet är viktigt att beakta att lagkraven på varsamhet och förbud mot förvanskning går före krav på energieffektivisering.

¹¹ [Primärenergital och byggnadens energiprestanda - Boverket](#)

Det är alltså viktigt att det är klarlagt att dels anpassningen vid implementeringen av artikel 5 i den nya omfattningen som ändringarna innebär utifrån direktivet för byggnader med kulturvärden, verkligen sker på den nivå som behövs för att det ska bli "rätt normgivningsnivå" och för att prövningen enligt PBL och annan svensk rätt ska fungera, dels att anpassningen är tydlig att det är just detta som man gör författningsmässigt för att implementera artikel 5 i direktivet. Det räcker inte med att det redan finns bestämmelser i svensk rätt som man kan tillämpa. Principen om EU-rättens allmänna företräde kan annars medföra problem för att åstadkomma rimliga åtgärder i kulturhistoriskt värdefulla byggnader om implementeringen har skett på för låg normgivningsnivå och på ett otydligt sätt.

3.7 Artikel 9 Minimistandarder för energiprestanda för lokalbyggnader och utvecklingsbanor för progressiv renovering av bostadsbyggnadsbeståndet (MEPS)

Medlemsstaterna får undanta vissa kategorier av byggnader från MEPS, i enlighet med artikel 9.6 a): Byggnader med officiellt skydd som del av en utvald miljö, eller på grund av deras särskilda arkitektoniska eller historiska värde, eller andra kulturarvsbyggnader, i den mån överensstämmelse med standarderna skulle medföra oacceptabla förändringar av deras särdrag eller utseende, eller om en renovering av dem inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbar.

Enligt artikel 9.6 b) får byggnader som används för andakt och religiös verksamhet undantas från kraven.

Under hösten 2024 presenterade Boverket en delredovisning med preliminära beräkningar av gränsvärden för olika lokalbyggnader, så kallade MEPS (Boverket 2024¹²). Dessa gränsvärden kan ändras under Boverkets fortsatta arbete med EPBD. Gränsvärdena är satta så att de 16% respektive 26% av byggnaderna med sämst primärenergital under respektive kategori ligger över gränsvärdena.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetets och RISE:s analys av hur byggnadsgrupper med tilldelat kulturvärde relaterar till Boverkets byggnadsändamålskategorier och MEPS krav visar att färre byggnader i lokalbyggnadsbeståndet med tilldelade kulturvärden träffas av MEPS krav. För flerbostadshusen är det tvärtom. Där är det fler byggnader med tilldelade kulturvärde som träffas. För flerbostadshusbeståndet rör det sig om en ganska omfattande överrepresentation, speciellt bland de 16% sämsta

¹² [Preliminära beräkningar av gränsvärden för energiprestanda i befintliga lokalbyggnader - Boverket](#)

byggnaderna (tabell 3.10¹³). Riksantikvarieämbetet bedömer därför att flerbo-
stadshusen bör behandlas särskilt i det fortsatta arbetet med implementeringen av
energiprestandadirektivet och den nationella byggnadsrenoveringsplanen samt i
framtagande av vägledningar och stöd för beslutsfattare.

Riksantikvarieämbetet har i dialogen med Boverket om delrapporten¹⁴ framfört att
statliga byggnadsminnen, enskilda byggnadsminnen och bebyggelse skyddad en-
ligt plan- och bygglagen ska inkluderas i den nationella renoveringsplanen för att
de inte ska bli mindre attraktiva att äga och förvalta, men att de renoveringsåtgär-
der som föreslås måste vara flexibla och anpassade utifrån byggnadens kulturvär-
den. En generell miniminivå för energiprestanda MEPS kan inte sättas för dessa
byggnader utan behöver studeras individuellt.

Riksantikvarieämbetet har även framfört att byggnader med kulturvärden bör sort-
eras in i kategori 7, Andra typer av energianvändande byggnader istället för kate-
gori 6, Handels- och kulturbyggnader, som är den kategori som har näst strängast
krav (Tabell 2 Preliminära gränsvärden för MEPS-2030 och MEPS-2033 i olika lo-
kalkategorier).¹⁵

10.7 Artikel 10 Solenergi i byggnader

Enligt Boverkets regeringsuppdrag "bör kriterierna och undantagen användas
bland annat för att anpassa kraven för byggnader eller inom bebyggelseområden
som är särskilt värdefulla utifrån historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konst-
närlig synpunkt samt för byggnader inom områden som omfattas av vissa riksin-
tressen, särskilt för totalförsvaret, med tillhörande påverkansområden."¹⁶

Synpunkter

När det gäller formellt skyddade byggnader anser Riksantikvarieämbetet att de
ska undantas från kraven om solenergi, dvs kyrkobyggnader enligt 4 kap. 3 § kul-
turmiljölagen (1998:950, KML), byggnader på begravningsplats enligt 4 kap. 13 §
KML, byggnadsminnen enligt 3 kap. 1 § KML samt statliga byggnadsminnen enligt
2 § förordning (2013:558) om statliga byggnadsminnen. Dessa byggnader omfat-
tas av tillståndsplikt och åtgärder provas utifrån fall till fall.

¹³ [Aspekter av kulturvärden: från datorseende och gatubilder](#)

¹⁴ [Preliminära beräkningar av gränsvärden för energiprestanda i befintliga lokalbyggnader - Boverket](#)

¹⁵ [Preliminära beräkningar av gränsvärden för energiprestanda i befintliga lokalbyggnader - Boverket](#)

¹⁶ KN2024/01373

När det gäller särskilt värdefulla byggnader eller byggnader inom särskilt värdefulla bebyggelseområden enligt 8 kap 13 § plan- och bygglagen (2010:900), bör dessa undantas från kraven om åtgärden skulle medföra att byggnadens eller bebyggelseområdets kulturvärden skadas eller förvanskas.

Artikel 11 Nollutsläppsbyggnader

Kraven på nollutsläppsbyggnader får enligt de nya formuleringarna i artikel 5.2 i viss utsträckning anpassas för byggnader med kulturvärden, dvs byggnader med officiellt skydd på nationell, regional eller lokal nivå, som en del av en utvald miljö, eller på grund av deras särskilda arkitektoniska eller historiska värde.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet ställer sig bakom Boverkets förslag till lösning (s 65–66), dvs att det fastställs en specifik nivå inom respektive byggnadskategori för befintliga byggnader, men att det även ges möjlighet att definiera en byggnad som en nollutsläppsbyggnad om det kan påvisas att det inte finns fler lönsamma åtgärder som är genomförbara, givet att även övriga kriterier för en nollutsläppsbyggnad är uppfyllda. Genomförbarheten kan då bedömas med hänsyn till de individuella förutsättningar som påverkar möjligheten till ytterligare energieffektiviseringsåtgärder, såsom kulturvärden, krav på varsamhet och förbud mot förvanskning. Särskilt anpassade eller varsamma åtgärder kan övervägas vid kulturvärden. Det innebär alltså att en byggnad med kulturvärden som uppfyller nollutsläppskriterierna och inte har fler möjliga lönsamma och varsamma åtgärder att genomföra, ska kunna räknas som nollutsläppsbyggnad.

De i Sverige formellt skyddade byggnaderna, dvs byggnadsminnen enligt 3 kap. 1 § kulturmiljölagen (1988:950), statliga byggnadsminnen enligt 2 § förordning (2013:558) om statliga byggnadsminnen, särskilt värdefulla byggnader enligt 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900) eller enligt detaljplan eller områdesbestämmelser samt andra byggnader med kulturvärden¹⁷, behöver hanteras så att krav inte medför oacceptabla förändringar av dessa byggnaders särdrag eller utseende. Både Boverkets och Riksantikvarieämbetets bedömning är därför att gränsvärdet för energiprestanda i nollutsläppsbyggnader måste anpassas i dessa

¹⁷ Även "andra kulturhistoriskt värdefulla byggnader" omfattas enligt regeringsuppdraget, KN2024/01304. Det kan t ex handla om särskilt värdefulla byggnader som inte är utpekade i detaljplan.

byggnader för att ta hänsyn till de byggnadsspecifika förutsättningarna, så att även dessa byggnader i förekommande fall kan definieras som nollutsläppsbyggnader.

Riksantikvarieämbetet ser emellertid att det finns en risk för att vissa byggnader som inte kommer att bli föremål för bygglovsprövningar, eller där en befintlig detaljplan inte skyddar kulturvärden, kommer att falla mellan stolarna. Det finns även en risk att många av åtgärderna kommer att falla under anmälningsplikten istället för bygglovsplikten. Riksantikvarieämbetet bedömer att det kan finnas risk att kategoriseringen i nya och befintliga byggnader samt verksamhetsklass inte är tillräcklig för att fånga upp bebyggelse med kulturvärden. Det kan finnas behov av att definiera en separat kategori för byggnader med kulturvärden för att anpassade krav för all bebyggelse med kulturvärden ska kunna fastställas. Konsekvenserna av detta behöver utredas vidare i det fortsatta arbetet med regeringsuppdraget.

Riksantikvarieämbetet delar Boverkets bedömning att förslag till lösning ovan behöver utredas närmare i förhållande till behovet av föreskrifter om förfarandet inom olika styrmedel, som föreskrifter och allmänna råd om energideklaration för byggnader (se vidare punkt 2), byggnadsrenoveringspass och i ändringsreglerna i Boverkets föreskrifter om energihushållning. Även hur genomförbarheten av åtgärder ska bedömas i relation till kulturvärden, krav på varsamhet och förbud mot förvanskning behöver utredas vidare.

Riksantikvarieämbetet ser en viktig koppling mellan EU:s taxonomi för hållbara investeringar och hanteringen av bebyggelse med kulturvärden inom ramen för energiprestandadirektivet. Byggnader som är skyddade utifrån kulturvärden bör räknas som nollutsläppsbyggnader och omfattas av taxonomins kriterier. Om byggnader med kulturvärden undantas från kraven inom energiprestandadirektivet finns risk för att de inte får ta del av ekonomiska stöd, gröna banklån, försäkringar etc.

Riksantikvarieämbetet och Boverket ser att det finns ett stort behov av stöd och vägledning till olika beslutsfattare och andra aktörer när det reviderade direktivet om byggnaders energiprestanda är implementerat i svensk lagstiftning, bland annat hur nollutsläppsbyggnader med kulturvärden ska definieras och hur energieffektiviseringsåtgärder i byggnader med kulturvärden kan utföras på ett varsamt sätt.

Rapport 2. Översyn av systemet med energideklARATIONER (2025:6)

Bakgrund

Enligt nu gällande föreskrifter om energideklARATION av en byggnad får en energideklARATION för ett byggnadsminne eller en särskilt värdefull byggnad inte innehålla åtgärder som kan medföra att byggnadens kulturvärden riskerar att skadas.¹⁸ Enligt föreskrifter för certifiering av energiexpert krävs att energiexperten är certifierad på kvalificerad behörighetsnivå för att genomföra en energideklARATION på en komplex byggnad, vilket särskilt värdefulla byggnader som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen alltid är att betraktas som. Dvs energiexperten ska ha kunskap om hur byggnaders kulturhistoriska och arkitektoniska värden kan påverkas av olika energieffektiviseringsåtgärder.¹⁹

Riksantikvarieämbetet har 2023 tillsammans med Boverket genomfört en studie som visar att mer än hälften av alla byggnader som är kulturskyddade och som finns i de register som varit tillgängliga, inte har registrerats som byggnad med kulturvärde i energideklARATIONEN. Det går inte heller att se någon större skillnad i vilka åtgärdsförslag som ges för byggnader med identifierade kulturvärden jämfört med andra byggnader. Sammantaget kan det leda till negativa konsekvenser för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och det kan även strida mot aktuella lagkrav. I studien konstateras att energiexperterna behöver mer kunskap, både om var man hittar information om bebyggelse med skydd av kulturvärden och om var samma energiåtgärder i byggnader. Det behövs också tydligare vägledning för att energiexperterna själva ska kunna göra korrekta bedömningar av byggnaders kulturvärden.²⁰

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet delar Boverkets syn att energiexpertens kunskap kan behöva utökas, både vad gäller energideklARATION och energirenoveringsplan. Både kraven på hanteringen av byggnader med kulturvärden och kraven på energiexperter kan behöva tydliggöras och stärkas i föreskrifter och allmänna råd för

¹⁸ [Konsoliderad version av Boverket föreskrifter och allmänna råd \(2007:4\) om energideklARATION för byggnader](#)

¹⁹ [Konsoliderad version av Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2007:5\) för certifiering av energiexpert](#)

²⁰ [Kulturvärden i energideklARATIONEN -Riksantikvarieämbetet](#)

certifiering av energiexpert, CEX respektive energideklaration för byggnader, BED (kap. 5.5, behov av föreskrifter, s 67).

Riksantikvarieämbetet anser att det i föreskrifter och allmänna råd (2007:4) om energideklaration för byggnader, BED, bör införas bestämmelse att det i energideklaration ska anges om en byggnad är skyddad utifrån kulturvärden, dvs som byggnadsminne enligt 3 kap. § kulturmiljölagen (1988:950), statligt byggnadsminne enligt förordning (2013:558) om statliga byggnadsminnen, särskilt värdefull byggnad enligt 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900) eller områdesbestämmelser enligt 4 kap. 1 § plan- och bygglagen (2010:900), alternativt om byggnaden är utpekad i annan typ av dokument eller om den bedöms ha kulturvärden enligt sakkunnig avseende kulturvärden eller enligt energiexpertens egen bedömning.

Boverket ser att det finns behov av att öka kunskapen hos energiexperter i utbildningar och prov/tentamen samt i uppföljning och kontroll av certifieringsorganen. Riksantikvarieämbetet ser positivt på detta och bistår gärna i arbetet. Riksantikvarieämbetet ser även att det kan finnas behov av att utbilda certifierade sakkunniga kulturvärden, KUL, på motsvarande sätt vad gäller energifrågor.

Riksantikvarieämbetet anser att bebyggelse med kulturvärden bör inkluderas i energideklarationsregistret, som är den viktigaste källan till kunskap för energiexperter. Riksantikvarieämbetet har föreslagit att bebyggelse med kulturvärden ska flaggas upp i energideklarationsregistret genom att det t ex kopplas till andra register, som Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister, länsstyrelsernas Räkna q-register och Lantmäteriets fastighetsregister. Det är även positivt att energi- och klimatrådgivarna, som är en viktig länk till allmänheten och folkvalda politiker, får tillgång till energideklarationsregistret.

I energideklarationsblanketten ska energiexperten besvara frågan om byggnaden har kulturvärde, dvs om den är skyddad som byggnadsminne, statligt byggnadsminne, är utpekad i detaljplan eller områdesbestämmelse som särskilt värdefull byggnad enligt 8 kap 13 § PBL, är utpekad i annan typ av dokument eller bedöms som byggnad med kulturvärde enligt energiexpertens egen bedömning. Riksantikvarieämbetet anser att det är av stor vikt att angivelsen av bebyggelsens skyddstatus kvarstår i energideklarationsblanketten i tillägg till att kulturvärden flaggas enligt ovan. Det behövs även för att kunna följa upp kunskapen hos energiexperter samt vilka åtgärder som föreslås.

Rapport 3. Hållbar mobilitet (2025:8)

Enligt regeringsuppdraget ska konsekvenser för aktörer i civilsamhället särskilt beaktas (organisationer som till exempel äger byggnader för idrott eller andakt eller föreningar som äger bygdegårdar). Vidare skriver Boverket att de kommer att ta hänsyn till ideella organisationer när precisering av kravnivån görs i föreskrifterna, framför allt i utformningen av de retroaktiva kraven för lokalbyggnader.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet föreslår att myndigheten blir remissinstans när direktivets krav införlivas genom föreskrifter.

Riksantikvarieämbetet anser att om laddinfrastruktur/laddstolpar ska installeras i känsliga kulturmiljöer som kyrkomiljöer, byggnadsminnen, särskilt värdefulla byggnader eller bebyggelseområden (t ex hembygdsgårdar), behöver det göras på ett sätt som inte skadar eller förvanskar kulturvärden. Det kan exempelvis avse antalet laddstolpar, utformning etc. Särskilt tillstånd kan krävas enligt kulturmiljölagen eller förordning om statliga byggnadsminnen alternativt beslut enligt plan- och bygglagen.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Susanne Thedéen efter föredragning av enhetschefen Christian Runeby. Även vik. överantikvarien Eric Fugeläng, avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa och t.f. chefsjuristen Maria Barkin har deltagit vid den slutliga handläggningen.

Beslutet har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till:

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

emma.hermansson@boverket.se